

Memoires

2000-B

**Willem
Oltmans**

PAPIEREN TIJGER

INHOUD

Inleiding	7
Amsterdam	13
Parijs	49
Amsterdam	53
Parijs	63
Amsterdam	68
New York	110
Amsterdam	126
Kaapstad	156
Amsterdam	175
Parijs	192
Amsterdam	197
Bijlagen	201
Register	267

Sine persona

Hoe dichtbij kon je tot Willem Oltmans komen? In de jaren dat we met elkaar omgingen, waren er maar spaarzame momenten dat ik tot de „echte” Willem kon doordringen; dat je elkaar op – zeg maar – zielsniveau aanraakte.

Natuurlijk waren we verbonden in de strijd. Een strijd tegen een leger van overheidsfunctionarissen dat op de vernietiging van Willem gericht was, eiste een inzet en verbondenheid van ons „team” die verder ging dan zakelijke afspraken. We waren méér dan de advocaten, en dat geldt vooral voor Ellen Pasman („de freule” in de woorden van Willem) en voor mijzelf (steevast „de professor”).

Wat verbond ons? Dat moet méér geweest zijn dan professionele inzet en de ambitie om het monster van Staat en Koningshuis in zijn hok terug te duwen. We spraken er nooit over. Het was een soort natuurlijk verbond. Wat hebben we met z’n drieën vaak gelachen! Maar ook met tranen in de ogen gestaan. Het raakte aan iets dat je eigenlijk alleen in een gezin kan ervaren. Maar tegelijk bleven Ellen en ik op gepaste afstand van Willem om onze professionaliteit te handhaven.

We konden die jaren niet zonder elkaar, zo voelde dat wel. Het explosiegevaar dat bij Willem een bekend fenomeen was, liet ons koud. Heel wat keren kwam er een fax van Willem bij me binnen, waarin hij meldde dat hij me had ontslagen. Die ging dan meteen de prullenbak in. En een uurtje later ging de telefoon: „He Peeeh ...” en was tussen Willem en mij weer alles goed. Was het toeval dat ik net zo heette als zijn vriend voor het leven, met wie hij vlak voor zijn dood nog trouwde omdat het voor de erfenis dan fiscaal beter uitpakte? Was het toeval dat zijn handschrift geheel hetzelfde was als dat van mijn beste vriend? En wat er tussen Willem en „de freule” was, dat was ook bijzonder. Ik geloof dat hij er wel eens op gezinspeeld had, dat ze konden trouwen ... maar ook zag ik hoe hij ervan genoot als „de freule” de hoofden op hol bracht van andere mannen, die als hulptroepen ons team soms bijstonden.

Wat was spel en wat waren echte gevoelens? *Persona non grata* was de titel die Willem koos voor zijn aanklacht die hij in 1994

2000 ■ schreef: „In dit boek is in een notendop beschreven hoe ik 38 jaar door de overheid en de inlichtingendiensten ben geterroriseerd,” zo schreef Willem in het voorwoord. En twee jaar eerder had hij het pamflet *Vogelvrij* gepubliceerd, waarin hij aangaf: „Wat de Staat op bevel van Luns deed, was een vorm van karaktermoord met voorbedachten rade, met als gevolg dat ik in 1992 nog altijd een discutabel persoon ben.”

Ging het Willem om een juridisch gelijk of om een wezenlijk verlangen dat hij „gezien” zou worden zoals hij ten diepste was? Was het niet een dubbel gevecht; een juridische strijd die openlijk werd gevoerd, maar tegelijkertijd een onderhuids – maar in ons team wel voelbaar – gevecht voor menselijke erkenning?

Persona non grata, de term komt uit het Verdrag van Wenen over diplomatiek verkeer. Maar *persona non grata* betekent gewoon vertaald: iemand die ongewenst is, die niet welkom is, niet „gezien” wordt. Was dat Willems geuzennaam?

In de door Anne Reijers geschreven korte biografie van Willem op www.willemoltmans.nl/leven-en-werk/ lezen we: „Oltmans ervoer de relatie met zijn ouders en broers als afstandelijk, haast zakelijk en weinig liefdevol. (...) Huis De Horst in Bosch en Duin vormde het toneel van zijn jeugd, waarin hij als klein jongetje al worstelde met zijn identiteit. Dit werd mede veroorzaakt door de weinig liefdevolle benadering van zijn ouders, iets waar Willem Oltmans ook in zijn latere leven nog vaak in zijn dagboeken naar verwijst.”

In één van de recent verschenen delen (*Memoires 1997-B*) noteerde Willem op 28 oktober 1997: „Een psychologe in de televisieshow van Ricky Lake zegt: ‘Parents should never shame their children.’ Ik ving die zin toevallig op, terwijl ik aan mijn schrijftafel zat. Dat was exact iets van mijn jeugd dat ik nooit heb kunnen vergeten.”

Heeft Willem zich ooit echt „gezien”, gevoeld, als iemand die er mag zijn zoals hij is, met alle gebreken en onhebbelijkheden erbij? Wie *Het drama van het begaafde kind* van Alice Miller heeft gelezen, begrijpt de importantie van die vraag. „Maar, geen twijfel, de schade was geleden,” zo sloot Willem zijn geciteerde constatering op 28 oktober 1997 af.

Wat „de freule” en „de professor” met Willem verbond in die jaren dat we bijna dagelijks contact hadden, moet met die levensvraag te maken hebben gehad. Het ging voorbij de vraag van het juridisch gelijk van Willem en was verbonden met de existentiële behoefte die we bij Willem voelden, een behoefte die onuitgesproken bleef, maar die de relatie wel inkleurde.

Ik vroeg mij vaak ook af hoe al die mensen die op enig moment aan Willem zijn kant waren gaan staan, maar vervolgens door hem werden afgeserveerd, toch ergens trouw aan hem bleven en soms met grote moeite toch nog voor hem bleven pleiten. Dat kon ik slechts begrijpen door het inzicht dat ook die mensen onderhuids de verbinding hadden gevoeld met het niet-geziene kind in Willem dat naar onvoorwaardelijke liefde en steun hunkerde. Het opheffen van de banvloek *persona non grata* raakte het leven van Willem inderdaad ten diepste.

Er is nog een ander aspect, en dat associeer ik met de „persona” en niet met het „non grata”. Het begrip „persona” is verbonden met het masker in het theater van de Griekse oudheid. De acteurs droegen een masker waar zij doorheen praatten (*personare* = doorheen klinken); een masker dat de persoonlijkheid van de acteur verborg of dat – pregnanter gesteld – een „persoonlijkheid” uitstraalde die bezit nam van de acteur die zich erachter verschool. De psychiater Jung gebruikte het begrip *persona* zelfs als een archetypen dat ons in staat stelt om het gezicht te tonen van de persoonlijkheid dat de wereld mag zien; een getoonde persoonlijkheid overigens die ons – in de wisselwerking met de wereld – ook kon worden opgedrongen.

„‘Bááááástars!’ Niemand kon dat zo temerig uitroepen als Willem Oltmans. In die kreet, steevast een halve octaaf te hoog ingezet, balden veel kanten van de razend ingewikkelde persoonlijkheid Oltmans zich samen. Hij was trots en joyeus, achterdochtig en openhartig, behaagziek en prikkelbaar, hij daagde uit, beledigde en schoffeerde, en ook zijn nuchterheid klonk erin door,” begon Jaap Stam de dag na het overlijden van Willem zijn artikel in *de Volkskrant*.

Ging dat over de persoon Willem Oltmans of over de „persona” die met zijn persoonlijkheid was verbonden en die – zo bleek maar al te vaak – tot karikatuur kon worden verheven?

Als Willem het had over „karaktermoord” doelde hij op decennia lang geheim gehouden stukken waarin de overheid hem als een onbetrouwbaar sujet afschilderde, een persoon die liefst het zwijgen moest worden opgelegd. Dat was één van de „persona’s” waarmee een karaktermoord werd gepleegd. Maar het imago van Willem dat in de media was ontstaan en dat hem goed beschouwd achtervolgde omdat hij geen kans meer kreeg om de echte Willem te tonen en steevast de rol ging spelen die hem werd opgedrongen, was dat niet een ervaring van een veel zwaardere karaktermoord die hij moest ondergaan?

- Hoe kan je je met het leven verzoenen, als je diepste zelf nooit aan bod komt?

2000

De „man van acht miljoen” had meer levensmogelijkheden dan de man die decennia in een klein appartementje in de Jordaan moest hokken. Maar wat die mogelijkheden betreft, misschien was als gevolg van de dubbele karaktermoord de grond zo opgedroogd dat een nieuw opbloeien in een rustig bestaan onmogelijk was geworden. De innerlijke rust die Willem gegund was, kwam niet met de miljoenen maar kwam pas in beeld toen de dood naderde. In 2002 werd kanker geconstateerd en snel ging zijn lichamelijke conditie achteruit. We bleven elkaar zien en de naderende dood was voor Willem weer een ander „project” dat veel geregeld vergde. Maar ondanks dat zag ik langzaam de „persona” van Willem afkalven, voelde ik een mildheid in hem varen en een opening ontstaan naar erkenning van wat zorg voor elkaar, anders dan professioneel, kon bijdragen aan het gevoel van „gezien” worden. Eigenlijk zag ik toen pas goed hoe eenzaam hij was. En zo zonder masker verdween steeds meer het boze kind, de stoere knaap, de „man die het zelf allemaal kan”. Er kwam ruimte voor een ontwikkeling van een „persona non grata” op weg naar een man „sine persona”, op weg naar een mogelijke blik op de ongemaskerde Willem. Een ventje dat er helemaal alléén voor stond...

Willem bleef – ziek en wel – alles zelf regelen. Door hem betaalde jongens (die hij eigenlijk niet vertrouwde) zorgden af en toe voor hem. Vrienden zag hij niet of nauwelijks. Zijn levenspartner Peter, die in hetzelfde gebouw samen met Edwin een appartement had, keek soms naar hem om. Goed beschouwd niet de warmte die hij in die laatste levensfase verdiende. Als ik bij hem was, moest ik – zijn advocaat – hem naar het toilet dragen...

Hij zette de wekker voor zijn dood. Op 30 september 2004 om 21.00 uur zou het spuitje worden toegediend. Henk Krol, toen nog hoofdredacteur van de *Gay krant*, zou – zo had Willem geregeld – op dat uur zijn dood bekend mogen maken; ook typisch nog een opdracht van Willem die paste bij zijn oude „persona”, zijn BN’er imago.

Het grote nieuws van het overlijden van Willem werd door Krol inderdaad op 30 september 2004 om 21.00 uur wereldkundig gemaakt. Later hoorde ik van Peter dat het niet meteen „gelukt” was met het spuitje, en dat Willem pas veel later zijn laatste adem had uitgeblazen. De imago-Willem (met „persona”) overleed op 30 september 2004 stipt om 21.00 uur. De „echte” Willem („sine

persona”) overleed op dat tijdstip echter nog niet; die stelde zijn afscheid nog uit, alsof hij wraak wilde nemen op het dictaat van de „persona”. Een geslaagde karaktermoord, maar van een heel ander kaliber.

„In 2004 zit ik met tranen in de ogen voor mijn computer,” schrijft Willem in het *Familie Album* vol met foto’s dat hij in het jaar van zijn dood liet drukken. „Wat is er toch allemaal gebeurd? En waarom ben ik geworden zoals ik ben?” vraagt hij zich af. Het is een boekje waar je stil van wordt. De „echte” Willem toont zich eindelijk, niet opzichtig, maar verholten in de keuze van de foto’s en bescheiden teksten. „Soms had ik als kind het gevoel dikwijls te zijn geregeerd door blikken,” merkt hij nuchter op. Meer nog dan via de veelheid aan details uit de 76 delen van zijn *Memoires* maakt de lezer in dat wonderschone familiealbum ineens kennis met een Willem die zich tot de kern beperkt en inzicht toont in zijn persoonlijkheid zonder „persona”. Hij heeft het over een „blik die iemand tot niets reduceert” die hij bij zijn grootmoeder regelmatig had ervaren. „Ik betrap me er zelf trouwens herhaaldelijk op dat ik in dezelfde fout verval en soms dermate scherp uit de bus kan komen, dat ik mensen tot in het merg van hun botten raak. Dat is weer die roulette van genetische overdracht, die er nu eenmaal is, of we willen of niet,” vervolgt hij.

De hunkering naar zijn moeder („mam”) en de mildheid die plaats heeft gemaakt voor de kritiek richting zijn ouders zijn ontroerend. „Ik wil met dit album, na een halve eeuw als journalist te hebben gewerkt, aan het einde van de rit, de 80 naderende, nog eens naloopen, in de context van mijn afkomst en ouders hoe het allemaal begon. Mede uit affectie en diepgevoelde dankbaarheid tegenover ouders en voorouders,” schrijft hij.

Hoe aanwezig is de zachte en milde Willem in de keuze van de foto’s. De eerste foto in het familieboekje is van zijn moeder, op glasplaat gefotografeerd als meisje op het conservatorium. Het bijna aaibare en geheimzinnige licht, de verdeling van scherpte en onscherpte, de rust van haar houding en de vredige uitdrukking van haar gelaat, de dromerige bijna religieuze sfeer, het is een iconisch beeld voor een familiealbum dat liefde en dankbaarheid wil uitdrukken; een album waarin Willem, die vanaf zijn vijfde jaar cello speelde, een ode brengt aan de muziek en aan zijn „mam”: „Van niets heb ik zoveel genoten als van muziek. Dankzij mijn lieve moeder.”

Willem sluit het familieboekje af met: „Waarom wil ik terugkeren

2000 ■ in het graf van mijn ouders? Omdat tenminste een van de drie ventjes die in 1948 de wereld in vlogen, moet terugkeren naar waar hij hoort. Dat is thuis.”

Ja, wat hield ik van Willem, niet van de „man van acht miljoen” maar van het jongetje dat zo graag ergens thuis wilde zijn.

Amsterdam, 16 maart 2021
Peter Nicolai.

AMSTERDAM

■ Amsterdam

1 juli 2000

Westerkade

Hans Lonis begint straks meteen met schilderen, wat ik een prima idee vind. Eduard komt ook.

Om 09:45 uur ontmoetten Eduard, Hans en ik elkaar op Singel 111. Toen we na gedane arbeid wilden vertrekken, ging Eduards telefoon af, net toen we bij de lift waren. Ik verwachtte dat hij met ons in de lift naar beneden zou stappen, maar tweemaal maakte hij een wegwuifgebaar: hij leek ineens hoogst zenuwachtig. Hij was zo luid aan het telefoneren terwijl hij via de trap naar beneden liep, dat je het door heel het huis kon horen. Ik zei tegen Hans: „Dat wil ik niet, waarom doet hij zo idioot?” Ik zei er iets van toen hij beneden kwam, waarop hij woest de straat uit holde. Wat hij mankeerde en wie de persoon was met wie hij belde, weet ik niet. Maar ik rook meer dan duidelijk onraad. De verhouding met Eduard staat al jarenlang op een laag pitje omdat ik bepaalde zaken niet vertrouw. Zo verstopt hij mijn boeken altijd achter andere in zijn boekenkast. Heb ik iemand, die ik voor Eduard verborgen zou willen houden? Nee, onze relatie is altijd ongelijk geweest, ik vertel altijd alles, terwijl hij de helft van zijn leven voor me verborgen houdt.

Vanmorgen heb ik eindelijk Adèle Luns bereikt, die nog steeds in de war is. Nu wil ze weer in Brussel gaan wonen, boven Joseph. Ze barstte in huilen uit over haar zoon. Erg vreemd.

14:10 uur

Ik bracht een tiental *shirts* naar Singel 111. Het ruimt op en geeft me ademruimte in dit hok op de Westerkade.

Dewi Douwes,¹ het zusje van Indro, belde. Ze zei dat de Hermance, de zuster van Piet Schaepman, me wilde spreken. Later belde Hermance, 81 jaar. Piet had ondanks het goede contact dat ik met hem had nooit met één woord over mij gerept. Zo ging dat.

Peter Giesen schrijft een vooruitblik op *Het zwarte schaap* met Florrie Rost van Tonningen. Centraal staat „immer een figuur

1 Redactie: Dewatya (Dewi) Noto Suroto, gehuwd met Noud Douwes.

die aversie wekt en door zijn omgeving wordt uitgespuwd. Doorgaans is dat een potsenmaker in het genre Menno Buch-Anton Geesink-Willem Oltmans.”² Dus nu ben ik een potsenmaker. Mag. Voor mij geen *Volkskrant* dus.

De Sociale Dienst heeft razendsnel gereageerd op mijn schadevergoeding met een brief over het stopzetten van de uitkering, onder bedreiging van een boete en wat al niet meer.

Johan en Ien Struwe zijn op Singel 111 komen kijken en stonden perplex. Ik geef mijn oude bureau aan Johan voor alles wat ze voor me hebben gedaan. Dit massief eiken oud Engelse bureau was ooit van grootvader Hendrik van der Woude, dat mijn moeder had geërfd en waar mijn vader vervolgens jarenlang aan gewerkt heeft. Toen ik eind november 1969 op Amerbos ging wonen, schonk mijn moeder me dit bureau. Ik heb er sindsdien aan geschreven.

Ik houd mijn hart vast voor hoe ze Florrie Rost van Tonningen zullen behandelen bij *Het zwarte schaap*. Het begint zo.³

Ik miste echter een deel van de uitzending doordat ik de tenniswedstrijd op Wimbledon tussen Sjeng Schalken en Mark Philippoussis te spannend vond. Ogenschijnlijk staat het gezicht van Inge Diepman op „etter”, dat maakt ze zeer duidelijk als ze vraagt wat Florrie van Hitler vindt, terugkijkend na al die jaren. „Hitler is een groot man geweest, hij was een volksvertegenwoordiger, geen dictator,” antwoordt Florrie. Er worden beelden getoond van gaskamers en crematoria van Auschwitz. Florrie kijkt niet naar de beelden. Ze vind het propaganda dat er alleen over de vernietiging van de Joden gesproken wordt terwijl de slachtoffers aan Duitse kant nooit worden benoemd. Ze verweert zich heldhaftig. Vredeling noemt haar een pathologisch geval, niet goed snik, omdat zij de waarheid stelselmatig blijft ontkennen. Documentairemaakster Lily van den Bergh noemt Florries ideeën gevaarlijk. Awraham Soetendorp vroeg om deze uitzending met Florrie niet af te maken: „Het gif dat deze vrouw en anderen verspreiden...” Alsof Florrie dat zou doen. Ze houdt zich super en zeer waardig. Hans van der Leeuw, oud-onderzoeker bij het NIOD, zegt dat Rost van Tonningen tot zelfmoord is gedreven door de manier waarop hij werd behandeld door de Nederlanders aldaar. Inge Diepman stelt haar vragen op een walgelijke manier.

Henk Vredeling vindt dat de NSB een volstrekt verfoeilijke beweging was en ook dat er met mevrouw Rost van Tonningen

² *De Volkskrant*, 1 juli 2000.

³ *Het Zwarte Schaap*, VARA, 1 juli 2000, 21:00 uur, Nederland 3; <https://youtu.be/KbFtLp1-L0Q>.

iets niet in orde is. Maar ze blijft overal super kalm onder. Florrie wil betogen dat ze vasthoudt aan het ideaal van raszuiverheid, maar Soetendorp, Vredeling, en vele anderen praten er meteen overheen en kletsen er allemaal op los. Florrie krijgt nauwelijks kans tot wederwoord. Soetendorp zegt opnieuw dat deze uitzending teveel eer voor Florrie is. Ze tonen vervolgens een fragment van Richard Edmonds van de *British National Party* die in een videoboodschap voor een bijeenkomst bij Florrie thuis waarschuwde dat Londen en Amsterdam Afro-Aziatische steden zullen worden. Hij heeft gelijk. Diepman kapt Florrie, die op deze boodschap in wilde gaan, midden in haar betoog af. Meer dan onhebbelijk. Minderwaardig. Wouter Gortzak stelt dat Florrie een ongeëmancipeerde vrouw is omdat ze vasthoudt aan het erfgoed van haar man. Rens Broekhuis en consorten moeten zich doodschamen. Ik ben er ontdaan van. En die mensen noemen zich journalisten. Het volgende zwarte schaap is Theo van Gogh.

In de reportage over Claus liet men mij zeggen hoe ik destijds de roddel over Claus' vermeende homoseksualiteit met een persconferentie wegvaagde. En ook hebben ze erin gelaten dat toen Beatrix koningin werd en naar Den Haag ging, „zij idioot begon te doen.”⁴

2 juli 2000

Er is weer een lading over naar het Singel. Hans Lonis was er vanmorgen niet. „Ik begin om 06.00 uur,” zei hij.

Met pijn denk ik ook afscheid te moeten nemen van mams Philips radiootje, dat altijd bij haar bed stond, met het Zuid-Afrikaanse draaisysteem. Het is beter zo. Er zijn zo langzamerhand al heel wat spullen overgeheveld naar Singel 111, zelfs schoenen. Ik ga de schilder van Carla Tichelaar inschakelen voor de slaapkamer, zodat Peter erin kan. Daarna moet hij ook mijn werkkamer schilderen. Ik wil opschieten.

Ik heb meer geld dan ik dacht. Ik heb vier miljoen op de spaarrekening staan en dan heb ik nog acht ton over voor de werkzaamheden aan het huis en de inrichting. Het vermogen wat mam voor ons drieën had was iets van 1,2 miljoen. Ze moest het eens weten. Nellie moet haar 60.000 rand hebben ontvangen en Wouter Kok moet ook zijn geld gekregen hebben, maar hij blijft stil.

Eduard belde eind van de morgen. Zijn klusjesman in Frankrijk had voor 2.000 gulden schade aan zijn auto gereden. Daar was

4 *Huis van Oranje*, 1 juli 2000, 22:00 uur, RTL4.

hij gisteren zo nerveus over. Ook Volodja Molchanov belde. In Adonis begon na veel gedoe iemand me te zuigen. Ik wist meteen dat het een Yank was, van Chinese afkomst. Hij deed het perfect met veel sperma als resultaat.

De documentaire over violist Yehudi Menuhin⁵ wordt nog een keer uitgezonden. De wereld heeft toch zeer bijzondere Joden voortgebracht.

In *Gaynews* staan twee artikelen over mijn overwinning.⁶ Daar noemen ze mij een „herrienicht”. Dat zullen ze later ook wel over me zeggen, maar zo is het dus niet. Niets aan te doen. Mijn dagboek vertelt het ware verhaal. In het artikel staat ook hoe de ontmoeting met Bertie Hilverdink van betekenis is geweest voor de acceptatie van mijn homoseksualiteit. Ik zal Bertie de artikelen toesturen.

Florrie belde. Ik probeerde haar te verzekeren dat ze zich soeverein en wijs had gedragen. Ze stond boven die idioten, inclusief rabbijn Soetendorp, die meer minuten kreeg dan Florrie.

Ik werk aan hoofdstuk 23 van *In het land der blinden...: Lockheid*.

3 juli 2000

Maarten Huygen schreef over Florrie Rost van Tonningen in *Het zwarte schaap*.⁷ „De weduwe van de vlak na de oorlog overleden groot-collaborateur is een kermisnummer, een ideologisch monster van Frankenstein, maar niet een bedreiging voor onze samenleving.” Het doet er tegenwoordig niet meer toe wat men schrijft. Ik moet me inhouden, maar *fuck them*. Het is geen postzegel waard.

Hans Lonis heeft vandaag als een razende gewerkt. Morgen zal hij eerst de slaapkamer schilderen, zodat Peter een kamer voor zichzelf heeft in Amsterdam. Ik zal nog wachten met de schilder van Carla. Ik bracht Hans Lonis vanavond tjaptjoi met kip.

4 juli 2000

Pieter Lakeman stuurt mij een deurwaarder op mijn dak om mij zo ver te krijgen zijn onheuse nota alsnog te betalen, en ook brengt hij Peter Nicolaï, Ellen Pasman en Hans Vermeer voor de tuchtraad.⁸ Ellen vroeg of ik dacht dat Nicolaï onder één hoedje met Lakeman bezig zou kunnen zijn.

5 *C-majeur*, NCRV, 2 juli 2000, 16:40 uur, Nederland 1.

6 *Gaynews*, juni 2000.

7 *NRC Handelsblad*, 3 juli 2000.

8 Zie bijlage 1.

Eduard zit Hans Lonis op te porren om ook voor zijn vriendin Bep te gaan schilderen, maar Hans geeft mij eerst voorrang. Hij vertelde toen hij met Eduard op weg naar Frankrijk was ze bij diens ouders waren afgestapt, en dat toen Hans iets over mij zei Eduard dit direct afkapte met de opmerking: „In dit huis wordt de naam Oltmans niet genoemd.” Fijne vriend. Maar ik denk dat Eduard aanvoelt dat ik het wel met hem heb gehad. Treurig.

Ik was behoorlijk pissig op Johan Struwe die lacherig reageerde toen ik vertelde dat Hans Lonis kon liplezen: „Een doofstomme schilder... ha ha ha.” Het wond me zeer op, maar ik zei natuurlijk niets want Johan had voor mij de tegelzetter geregeld. Aarzelend belde Gino me of ik een briefje voor hem wilde typen. Het lijkt of hij vanavond wil blijven. Eens kijken of hij op de Westerkade wil wonen, op zijn minst voor een tijdje.

5 juli 2000

Gino kwam pas om 00:15 uur in plaats van 23:00 uur, dus het werd erg laat. Zijn lichaam is aan het veranderen nu hij de dertig is gepasseerd, maar het is nog steeds hard en lekker. Vlak nadat hij binnenkwam, belde hij „Mamito” in Peru met een telefoonkaartje. Het wond me toch in hoge mate op, want het ging maar door – twaalf minuten, zei hij later. Hij legde me uit hoe je via een telefoonkaart goedkoop overal naartoe kan bellen.⁹ Hij werkt ’s avonds, maar heeft zoals gebruikelijk problemen. Gino heb ik toch liever niet al te vaak over de vloer.

20:00 uur

Ik spreek er niet graag over, maar ik ben erg opgewonden over mijn nieuwe woning. Hans Lonis is al heel ver met het schilderwerk, en Theo de tegelzetter heeft erg mooi werk geleverd. De keuken is nu betegeld. En Diederik wil morgen het blauw tapijt voor de slaapkamer al leggen. Het schiet flink op. Hans was erg moe dus ik bracht hem twee slaappillen.

Roy Vermeulen lijkt me een ideale tandarts. Ik heb met hem een afspraak gemaakt om eventueel implantaten in te laten zetten. Ik zie er tegen op, maar ik vrees dat het moet gebeuren.

Ik had Maarten Meijer twee dagen geleden een briefje gestuurd, wat hij vond van het idee om tweeënhalf miljoen bij

⁹ Redactie: De telefoonkaarten met saldo waren eind jaren negentig in opkomst. Je kocht een kaart met saldo naar keuze. Je belde via de vaste lijn een lokaal (of gratis) telefoonnummer, toetste het nummer op je kaart in en vervolgens het telefoonnummer in het buitenland. De gesprekskosten werden in mindering gebracht op het saldo van de telefoonkaart. Het tarief via een telefoonkaart was aanzienlijk lager dan het tarief voor bellen naar het buitenland dat de KPN destijds rekende.

Lombard te beleggen en anderhalf miljoen bij ABN AMRO. Hij was het eens met de opzet.

Bij ABN AMRO om een en ander te regelen, zag ik Willemse en zijn hulpje, en benadrukte jegens hen nog eens dat ik vanwege de behandeling door Gerwig indertijd nu twee miljoen bij Lombard Odier ga beleggen. Even later was ik bij Lombard en regelde met Weng de Beaufort alles.

Peter belde nog laat op. Ik weet dat hij opgewonden is om te vertrekken. Hij krijgt een heerlijke reis. Ik heb een pakket met spulletjes voor Peter aan Trees gezonden zodat het er is als hij overmorgen in Tilburg aankomt.

Ik neem een slaappil om zeker te weten dat ik genoeg slaap heb.

6 juli 2000

Eindelijk verlaat Peter zijn Zuid-Afrikaanse „val” om weer zichzelf te kunnen zijn. Hij had van Trees gehoord dat er een pakket gereedstond. Ik heb het altijd heerlijk gevonden hem te verwennen.

Ik verhuis intussen rustig spullen door naar Singel 111.

Ik heb niets meer van Van Aartsen vernomen sinds ik hem *Memoires 1925-1953* een tijd geleden toezond. Nu stuurde ik het hem niet om een bedankje te krijgen, maar meer om hem achtergrondinformatie te verschaffen over mij, voor het geval ik hem nog eens zal spreken. Ik schreef hem opnieuw een briefje dat ik hem graag een keer wil spreken, van persoon tot persoon, vertrouwelijk.¹⁰

Het geklets met de tegelzetter en de tapijtlegger is allemaal erg vermoeiend. Het blauwe kleed in de slaapkamer ligt er al. Aanstaaende donderdag en vrijdag de huiskamer en de werkkamer. De timmerman begint maandag, dus we zullen zien. Ik heb een nieuwe stofzuiger en een nieuwe koffiepot gehaald. Het marmer in de woonkamer is mooi, het is duur, maar ik kan het nu betalen. Inmiddels hangt er ook een koperen naamplaatje bij de voordeur.

Ellen kwam langs om 17:00 uur, en ik nam Hans Lonis mee uit eten naar een slecht restaurant dat hij had uitgekozen.

Christo Landman belde weer. Hij is in Nederland met zijn vrouw Marie en vertrekt morgen naar België. Hij heeft niets gezegd over de 20.000 gulden die hij vorig jaar van me wilde hebben voor informatie. Blijkbaar heeft hij goed begrepen dat ik niet van plan ben die te betalen, omdat hij niet heeft gele-

¹⁰ Brief d.d 6 juli 2000.